

Arbejdsgruppe om inklusion

Baggrund

Folkeskolen skal grundlæggende tilgodese alle børns læring og trivsel. Børn med særlige behov skal så vidt muligt ikke udskilles til særlige undervisningstilbud, men undervises sammen med deres kammerater i den almene undervisning. Målet med inklusion er at fastholde eleverne i børnefællesskabet, så børn i udsatte positioner undervises i den almindelige klasse med den nødvendige støtte og hjælpemidler. Børn og unge skal have mulighed for at lære at håndtere og værdsætte hinandens forskelligheder, ved at sætte fokus på fællesskabet og at mangfoldighed er en styrke.

Arbejdsgruppe om inklusion i Dragør Kommunes skolevæsen

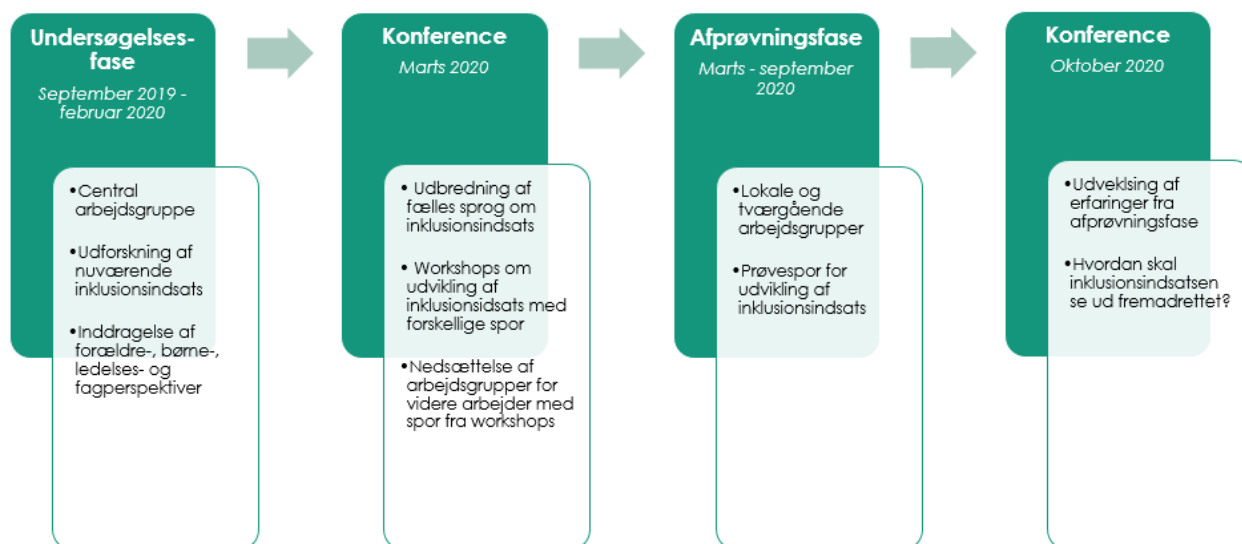
Dragør Kommune har landets højeste inklusionsprocent, men hvad kendetegner tilgangen til inklusion i kommunen, og hvordan kan vi udvikle indsatsen, så alle børn oplever at være en del af et meningsfuldt fællesskab i Folkeskolen? Arbejdsgruppens formål er at undersøge disse spørgsmål med henblik på at skabe fælles fokus og sprog omkring inklusion i Dragørs skolevæsen samt at igangsætte arbejdet med den videre udvikling af inklusionsindsatsen. Det er centralt at understrege, at formålet ikke er at opfinde en ny indsats, men i stedet bygge videre på det eksisterende fundament og arbejde. Dette skal blandt andet ske ved at styrke koordinationen og sammenhængen i indsatserne, der allerede eksisterer omkring inklusion i Dragør. Det overordnede mål er at styrke den fælleskommunale inklusionsindsats til gavn for alle børn i Dragørs Kommunes skolevæsen. Herudover skal arbejdet også bidrage med viden og indsigter til revisionen af Inklusionspolitikken i Dragør kommune i 2020. Dette for at gøre den nye Inklusionspolitik så opdateret, brugbar og konkret som muligt.

Procesplan og undersøgelsesdesign

Processen omkring arbejdet med inklusionsindsatsen vil bestå af fire delelementer:

En undersøgelsesfase, en fælles konference, en afprøvningsfase og en opfølgende fælles konference. De fire elementer fremgår af figuren nedenfor og uddybes enkeltvis efterfølgende.

Procesplan for udvikling af inklusionsindsats i Dragør Kommune

1. Undersøgelsesfase. September 2019 – Februar 2020

Den indledende undersøgelsesfase koordineres centralt af forvaltningen og den tværgående arbejdsgruppe. Formålet med denne fase er at undersøge, hvad der kendetegner inklusionsindsatsen i Dragør, og hvordan indsatsen opleves af forskellige aktører. Således vil det blive afdækket, om der eksisterer en fælles forståelse af inklusionsindsatsen, og hvilke erfaringer forskellige aktører har med denne. Et centralt element i denne fase er at undersøge, hvilke elementer af inklusionsindsatsen, der allerede fungerer positivt og hensigtsmæssigt.

Ved den første fælles konference vil der blive afholdt workshops, der beskæftiger sig med forskellige spor for udviklingen af inklusionsindsatsen. Disse spor danner grundlag for forskellige arbejdsgrupper, der skal udvikle og afprøve nye tiltag i forbindelse med inklusion i afprøvningsfasen. I undersøgelsesfasen vil de forskellige aktører også blive spurgt ind til, hvordan de forestiller sig, at de nye indsatser vil fungere, samt hvad de fra deres synspunkt vil have behov for, for at de nye tiltag vil kunne implementeres succesfuldt. Således vil undersøgelsesfasen tilvejebringe indsigter, der kan danne grundlag for udvikling af de nye indsatser.

For at få indblik i forskellige aktørers opfattelse og erfaring med inklusionsindsatsen, vil der blive foretaget en række interviews og møder. Der vil til de enkelte målgrupper blive udviklet forskellige øvelser og anvendt forskellige tilgange og teknikker, der kan være med til at åbne diskussionen om inklusion op. Erfaringer fra følgende aktører, vil blive inddraget i undersøgelsesfasen:

Forvaltningen

Personer: Udvalgte personer i forvaltningen, der arbejder med området.

Antal: 1 gruppeinterview

Ledere

Personer: Lederkredsen på skolerne.

Antal: 1 gruppeinterview

Medarbejdere

Personer: Udvalgte lærer og pædagoger fra de tre skoler.

Antal: 1 gruppeinterview

Tillidsrepræsentanter

Personer: Tillidsrepræsentanter for lærere og pædagoger

Antal: 1 gruppeinterview

Forældre

Personer:

Forældre til børn i udsatte positioner, der går i Folkeskole i Dragør.

Forældregruppe i udvalgt klasse.

Indhold: Enkeltmands- og gruppeinterview om inklusionsindsatsen

Antal: Ét gruppeinterview med forældre i en udvalgt klasse og 3 enkeltmands interviews med forældre til børn i udsatte positioner

Børn

Personer:

- Én klasse fra indskolingen, mellemtrinnet og udskolingen
- Forskellige børn i en klasse
- Børn, der har oplevet at være i en udsat position

Antal: Spørgeskema til 3 klasser, 3-5 enkeltmandsinterviews med forskellige børn i en klasse og 3 interviews med børn, der har oplevet at være i en udsat position

2. Konference. Marts 2020

Se foreløbige program for konference.

På konferencen vil der blive afholdt workshops om forskellige undersøgelsesspor for udvikling af inklusionsindsatsen. Der vil blive nedsat arbejdsgrupper, der i afprøvningsfasen skal arbejde med at udvikle og afprøve forskellige nye initiativer. På nuværende tidspunkt er workshoppen planlagt til at bestå af 6 spor, og der vil således også blive nedsat 6 arbejdsgrupper, der arbejder videre med sporene i afprøvningsfasen. Sporerne for workshopsne og arbejdsgrupperne beskrives på de følgende sider.

Spor 1: Co-teaching

Hvad: Hvordan kan vi arbejde med, og blive inspireret af, Co-teaching for at styrke inklusionsindsatsen? Co-teaching er en samarbejdsmetode, der har til formål at styrke inklusionsindsatsen og til at forbedre kvaliteten af tolærerordninger og lærer-pædagog-samarbejdet i skolen. Co-teaching-metoden medvirker til at sikre, at ansvaret for alle elevernes

læring og trivsel er fælles. Pointen er, at samarbejdet om de inkluderende læringsmiljøer styrkes, og fagligheden højnes, når forskellige medarbejdere byder ind med hver deres kompetencer og færdigheder. I Co-teaching udvikler medarbejdere med forskellige pædagogiske og didaktiske kompetencer inden for special- og almenpædagogikken et ligeværdigt og professionelt samarbejde om systematisk at planlægge, afvikle og evaluere undervisning samt elevernes læring og trivsel.

Status: Hvor er vi i dag ift. at arbejde med Co-teaching eller lignende metoder?

Mulige afprøvningsspor:

- Arbejde på at starte Co-Teaching-klasse fra starten af skoleåret 2020-2021. Det skal være et undervisningstilbud som børn visiteres til gennem visitationsudvalget.
- Alle skoler skal have en beskrivelse af roller og principper, når man er mere end én medarbejder i en klasse - uanset årsagen.

Hvem: Arbejdsgruppen vil bestå af xx.

Spor 2: Den åbne skole

Hvad: Den åbne skoles udgangspunkt er at inddrage det omgivende samfund i skoledagen. Den åbne skole ser vi i Dragør i høj grad udfoldet på flexdage, som bliver brugt til at klasserne tager på ture til kulturinstitutioner eller har besøg af sådanne på skolerne. Der er vi privilegerede i Dragør. I udskolingen er der ligeledes karrieredage af forskellige art der motiverer til uddannelsesvalg. Kulturinstitutionerne er aktive og der er tradition for bestemte forløb.

På flexdagene har klasserne det samme fag i en hel eller halv skoledag. Det betyder, at eleverne typisk også er sammen med den samme underviser hele dagen. Det giver god mulighed for fordybelse, og at variere programmet over dagen. Der er klasser som benytter muligheden for at arbejde på tværs af årgangen.

Hvad sker der, når undervisningen rykker ud af de vante klasselokaler, og hvordan kan den åbne skole og flexdage understøtte inklusion? Det er en antagelse at børnene i Dragørs skoler i højere grad oplever et ligeværdigt læringsfællesskab på flexdage og på ture ud af huset. Vi kan med det rette fokus på at skabe forudsigelighed og tryghed for alle elever give dem adgang til oplevelser og fællesskab, der understøtter trivsel og faglig udvikling samt minimerer konflikter.

Status: Hvordan tænker vi inkluderende fællesskaber ind i arbejdet med Den åbne skole, og flexdag?

Mulige afprøvningsspor:

- Evaluering af flexdage: På skolen er der ikke en systematik ift. evaluering omkring enkeltelevers udbytte af flexdagene. Kun få tiltag er evalueret. Evaluering og effekt af nuværende indsatser kan give et pejlemærke om, hvilken effekt flexdagene har ift. inklusion.
- Hvad fungerer ved flexdagene ift. inklusion og hvad kan vi lære af det? Hvordan kan det bruges i resten af skoledagen?
- Der er en gruppe af elever for hvem det kræver en særlig forberedelse at kunne møde trygt ind til en flexdag. Flexdage kan fremstå som en uforudsigelig størrelse og tanken om at skulle ud til bussen og på tur kan være uoverskuelig for nogle børn.

Hvem: Arbejdsgruppen vil bestå af xx.

Spør 3: Pauser og mindre læringsmiljøer

Hvad: For børn i udsatte positioner kan det skabe konflikter/problemer, at skulle være en del af undervisningen, hvis ens overskud er udfordret. Børn har forskellige behov for pauser, og børn trives forskelligt i forskellige pausekonstruktioner.

Det er centralt at undersøge, hvordan vi sikrer, at børn får de pauser de har behov for, for at have lige muligheder for at være en del af undervisningen. Det kan skabe tryghed for børn i udsatte positioner at vide, at man kan være en del af undervisningen, men at der kan være tidsrum, hvor der er en indforståethed mellem lærer og elev om, at man er fritaget fra at blive udpeget til at svare på spørgsmål eller lignede.

Hvordan kan vi arbejde med forskellige tilbagetrækningsmuligheder for barnet, men hvor der stadig arbejdes med sociale og faglige mål bare i et andet tempo og på andre måder. Således er der behov for at undersøge, om man kan skabe bedre inklusion i undervisningen gennem tilpassede pauser og pusterum, der tilgodeser den enkelte elevs behov.

Status: Hvordan arbejder vi i dag med inklusion i pauserne, og hvor er vi ift. differentierede pauser. Hvordan arbejder vi i dag med at skabe tilbagetrækningsmuligheder for børn, der kun har overskud til at deltage i dele af undervisningen sammen med klassen?

Mulige afprøvningsspor:

Afprøvning af ordning med signalarmbånd, "Mellemrummet", legepatruljer mv. Hvordan kan vi arbejde med at sikre, at pauser opleves trygt for alle børn, og at der tilbydes forskellige pausefællesskaber der tilgodeser forskellige behov? Hvordan kan vi skabe nogle tilbagetrækningsmuligheder til fx et mindre undervisningsmiljø med få børn og færre indtryk sidst på skoledagen

- Hvordan kan vi udvikle de nuværende tiltag, for at skabe flere deltagelsesmuligheder?
- Hvordan kan vi skabe bedre koordinering mellem skolernes tiltag?
- Hvordan arbejder vi med positiv holddeling, og hvordan bliver pauserne italesat lærerne imellem og børnene imellem?
-

Hvem: Arbejdsgruppen vil bestå af xx.

Spør 4: Børnevenlig skole

Hvad: Hvordan skaber vi en børnevenlig skole, der kan rumme alle? Den børnevenlige skole spørger, inddrager og lytter til børnene. Skolen er børnenes, derfor skal vi tænke og møde børnene som aktører i deres liv, vi skal have fokus på at skabe mening for børnene og være nysgerrige på deres perspektiver, og forstå deres intentioner. I den børnevenlige skole lytter, inddrager og spørger man børnene, det er dem der kan fortælle os, hvordan de trives og lærer bedst, og det er dem, der kan fortælle os, hvad der virker og ikke virker. Den børnevenlige skoles kultur, tager udgangspunkt i hvordan vi møder hinanden, omtaler hinanden og hvilke forventninger vi har til hinanden.

Vi skal insistere på at alle børn går igennem skolen med en ven, og tror på at de kan mere, end de selv tror på. Derfor må den børnevenlige skole være båret af, at de ansatte skaber de relationelle

betingelser for at styrke børns selvværd, kunne danne relationer, mestre og lære. Vi skal skabe en kultur med plads og blik for forskellighed og plads til alle måder at være på og lære på. En hjælpsom skole, hvor alle - børn, fagpersonale og forældre – har en kultur, som giver mening for den enkelte, og hvor det er livsmestring der er i fokus.

Vi skal skabe en kultur med et fælles ansvar for alles trivsel, som mærkes og er tydeligt på alle skolerne og ned i alle klasserne og ud i børnenes øjne, krop, og sind. Vi skal skabe en fortælling som kan mærkes i et "Vi er byen med skoler, hvor vi alle hjælper alle, og har blik for andre, her trives man inden i, fordi nogle får en til at vokse og gro, fordi vi alle skaber tro".

Vi skal arbejde med en kultur, hvor man lytter og sætter sig i både, børn, forældre, ansatte og ledelses sted. Den børnevenlige skole tager udgangspunkt i en kultur med relationer, refleksioner og ressource orienteret tilgang, ud fra ICDP som er et teori- og evidensbaseret program, der sigter mod at øge kvaliteten af samspillet mellem børn og voksne. Programmets grundlæggende mål er, at gøre ansatte mere lydhøre over for børns behov, samt forbedre de ansattes evne til at møde børn på børnenes egne præmisser. Grundtanken i programmet er, at den bedste måde at hjælpe et barn på, er ved at hjælpe barnets omsorgspersoner. Børn spejler sig i de omgivelser, de er en del af, vi er rollemodellerne for den kultur vi gerne vil se.

Status: Når vi spørger børnene hvad er en god skoledag og hvad de bedst kan lide, nævner de flexdagene. Så kan flexdagene karakteriseres som en børnevenlig skole? Skal vi have mere af det, for at skabe en børnevenlig skole?

Mulige afprøvningsspor:

- Hvordan udvikler vi et fælles fundament for skolevæsnet omkring "Den børnevenlige skole", som er med til at understøtte inklusion og fællesskaber?
- Hvordan kan man snakke om ICDP i undervisningen? (Louise Klinge)
- Relationskompetence, skemaer

Hvem: Arbejdsgruppen vil bestå af ICDP vejledere/medarbejdere, der er uddannet i ICDP

Spor 5: Visitationspraksis og genintegrering

Hvad: Hvordan kan vi udvikle vores visitationspraksis, så vi sikrer ensartethed i, hvilke børn der visiteres til andre tilbud, samt at det er de rette børn, der visiteres? Der er behov for at undersøge vores visitationspraksis, så vi ikke visiterer børn til eksterne tilbud, som vi med de rette værktøjer kan inkludere i folkeskolen. Der skal ikke nødvendigvis visiteres færre børn, men vi skal sikre, at det er de rette børn, der visiteres, og at de rette børn får de rette tilbud. Herudover er der også behov for at se på, hvordan vi kan blive bedre til at genintegrere børn i folkeskolen, som har gået i eksterne tilbud i en periode. Således er målet, at man skal inkluderes i folkeskolen igen, hvis det er muligt, så man ikke nødvendigvis skal gå i et eksternt tilbud i resten af sin skoletid.

Status: Hvordan ser vores inklusionspraksis ud i dag?

Mulige afprøvningsspor: Kortlægge visitationspraksis, etablere stærkere samarbejde med specialtilbud mv.

- Udvikling af vores visitationspraksis (ensartethed i, hvilke børn der visiteres til andre tilbud, samt at det er de rette børn, der visiteres, at de rette børn får de rette tilbud): Både PPR og børneteambetjente skal (i Pædagogisk Psykologisk Vurdering og Børnefaglig undersøgelse & Handleplan) stille skarpt på hvilken udvikling der skal ske, både så vi stiller skarpt på om det findes et sted i folkeskolen alligevel, hvilke mål et eksternt tilbud skal arbejde på og hvad vi løbende skal følge op på, - vi skal vide hvornår målet er nået, eller tæt på nået, så kan lægge en plan for genintegrering. Udvikling af en praksis med det formål at genintegrere børn i Folkeskolen (målet er, at barnet inkluderes i folkeskolen igen, hvis det er muligt, så man ikke nødvendigvis skal gå i et eksternt tilbud i resten af sin skoletid):
- Hvilke erfaringer har vi med genintegrering? Afdækkes, evt. erfaringer fra andre kommuner. Er der forskellige udfordringer på forskellige alderstrin? Hvornår ved vi fra starten at inklusion i et andet skoletilbud er for resten af barnets skoletid?
- Skolelederne (fra den lokale folkeskole i Dragør) deltager i visitationsmøderne (både 1. gang, og løbende ved re-visitations af skoletilbud) med det formål at afdække hvilken udvikling der yderligere skal ske før barnet kan genintegreres i folkeskolen, så visitationsudvalget sikrer en tydelighed omkring det. Men måske skal skolelederne være med i hele processen omkring børnene og være med til alle møderne. UU'erne skal også med til møderne og inddrages mere i dette arbejde ift. hvad børnene skal efter folkeskolen.
- Kan der skabes en større fleksibilitet mellem folkeskole og specialtilbud, så børnene kan få 'både-og' i stedet for 'enten-eller'?

Sideløbende skal der være fokus på barnets/den unges gode tilknytning til evt. fritidstilbud, fritidsaktiviteter, ungdomsskole o.l. – netværk ved siden af skolen, der giver barnet lokalt tilhørsforhold, og gør det nemmere at komme tilbage til folkeskolen, og ikke opleve sig helt ekskluderet fra det lokale fællesskab. Hvis ikke det her er tilstede, fokus på hvordan div. Tilbud og børneteambetjente sideløbende kan arbejde med at understøtte det.

Hvem: Arbejdsgruppen vil bestå af medlemmer af visitationsudvalget, socialrådgivere, PPR, skoleledere (en sammensætning af medarbejdere og ledere vil sikre vigtig førstehåndsviden samt ledelsesunderstøttelse til implementering).

Spor 6: Skolens fysiske rammer

Hvad: De fysiske rammer i skolen spiller en rolle for børns læring og trivsel, og kan sammen med klasselokalets udformning understøtte inklusionen, når det bruges aktivt i formidling og rammesætning af undervisningen. Klasserummene på de tre skoler er traditionelt og universelt indrettet, hvilket giver sig til udtryk ved, at lokalerne er kodet således, at læreren er formidleren og eleverne er de lyttende.

På skolerne er der forskellige muligheder for at tænke omgivelserne ind i skoledagen som et aktiv i skolens fysiske rammer. Fysiske rammer dækker bl.a. over opdeling i indretning/arbejdszoner, Lys-Luft-Lyd betydning for læring, og brug af hjælpemidler. Der er behov for at se på fleksibiliteten i løsninger, da børn har forskellige behov i forskellige læringsituationer så variationen i undervisningen får bedre betingelser. Det er afgørende at være bevidst om, hvad man vil opnå med forandringer omkring fysiske rammer, og ikke blot vælge den oplagte mulighed fra starten. Der bør tænkes løsninger ind i fællesskabet, når der tilrettelægges individuelle hensyn.

Fra indeklimastrategi og skolepolitiske mål, følgende pointer i sammendrag:

1. Dragør Kommune har i udkastet til en strategisk indeklimaplan opstillet ønsker til, at understøtte en udvikling i de fysiske miljøer, hvor læreren og eleverne kan variere undervisningen i større omfang. Denne plan omhandler ønsker til indretning og modernisering af skolerne.
2. Skolerne i Dragør Kommune arbejder med at realisere elevernes potentialer og folkeskolereformens målsætning, og der er derfor fokus på, hvordan de fysiske rammer kan være med til at indfri de pædagogiske og faglige mål i praksis, og understøtte differentieringen i undervisningen.

Der er altså stor bevidsthed og fokus på fysiske rammer. Men uanset hvordan vi griber det an ændrer det ikke ved, at effekten først viser sig når underviserne begynder at agere anderledes i læringsrummet.

Status: Hvilken rolle spiller de fysiske rammer for inklusion, og hvordan er mulighederne i dag for at tilpasse de fysiske rammer efter det enkelte barns behov?

Mulige afprøvningsspor:

- Afprøvning af forskellige fysiske hjælpemidler
- Afprøvning af anderledes indretninger
- Gennemsyn af visitationsproces for at få tildelt særlige hjælpemidler
- Brug af udearealer mv.

Hvem: Arbejdsgruppen vil bestå af xx.

3. Afprøvningsfase. Marts 2020 – september 2020

Under afprøvningsfasen vil arbejdsgrupperne, der blev sammensat på konferencen i januar, udvikle og afprøve forskellige initiativer ift. det særlige spor de beskæftiger sig med. Arbejdsgrupperne er decentrale, men den centrale arbejdsgruppe understøtter koordineringen.

Marts - april: Arbejdsgrupperne mødes to gange i løbet af marts og april og udvikler deres indsats. Arbejdsgruppen laver en kort beskrivelse af indsatsen, som sendes til den centrale arbejdsgruppe.

Maj - september: Arbejdsgrupperne afprøver deres indsats. Der gives en kort skriftlig midtvejsstatus til den centrale arbejdsgruppe i slutningen af marts.

September: Arbejdsgrupperne samler op på deres erfaringer. Der afholdes et møde med den centrale arbejdsgruppe, hvor én repræsentant fra hver arbejdsgruppe deltager. På dette møde gennemgås de forskellige indsatser, og det koordineres hvordan indsatserne skal fremlægges på konferencen i slutningen af maj.

4. Konference. Oktober 2020

Hvilke erfaringer har vi gjort os, og hvordan ser inklusionsindsatsen i Dragør Kommune ud, som er den vi arbejder med fremadrettet?

Afklaring: Hvem skal deltage på konference?